

Brikkerne samles

Den første weekend i august blev der foretaget en målrettet og landsdækkende optælling af sommerbestanden af grågæs i Danmark. Dette skete med hjælp fra jægere og andre fugleinteresserede over hele landet. Med hvad er baggrunden for denne tælling, og hvordan vil den blive brugt i forvaltningen?

Tekst: Gitte Høj Jensen, Aarhus Universitet

NATUR/VILDTFORVALTNING: Den nordvesteuropæiske bestand af grågås, som de danske grågæs er en del af, er steget fra ca. 120.000-130.000 individer i midt 1980'erne til ca. en million i 2021. Dette har bl.a. resulteret i stigende konflikter med landbruget, især hvor gæssene søger føde på uhøstede kornmarker og græsmarker, hvilke kan medføre afgrødetab og mangel på foder. Derudover udgør de en øget risiko for flysikkerheden og nogle sårbare dyre- og plantearter.

Grågåsen er en vigtig jagtbar art i de fleste lande, hvor den forekommer. For at finde en fælles international løsning på konflikterne blev der i 2018 udarbejdet en international forvaltningsplan under Vandfugleaftalens (AEWA) European Goose Management Platform (EGMP). Det overordnede formål er at opretholde bestanden i "gunstig beva-

ringsstatus" eller med andre ord sikre artens fortsatte trivsel og samtidig håndtere de voksende økologiske og socio-økonomiske udfordringer samt sikre en bæredygtig jagt.

Forvaltningsenheder

Konflikterne og udfordringerne med grågåsen varierer fra land til land, og man er derfor blevet enige om at inddele bestanden i to forvaltningsenheder; en trækkende enhed, der yngler i Norge, Sverige, Danmark og Finland, og som overvintrer i Holland, Belgien, Danmark, Sverige, Frankrig, Spanien og Portugal, samt en enhed bestående af standfugle, som befinder sig året rundt i Tyskland, Holland, Belgien og Frankrig.

En del af forvaltningsplanen går ud på at forhindre bestandens fortsatte vækst. Hver enhed har således fået sit eget be-

Der udføres tælling af grågåsen. Foto: J.P.Kjeldsen.

standsmål, og begge enheder skal forvaltes som selvstændige enheder. Bestandsmålet for den trækkende enhed er 70.000 ynglepar og 80.000 ynglepar for enheden bestående af standfugle. Som redskab til at stabilisere bestanden vil man bruge enten jagt eller regulering, som der kan skrues op eller ned for, afhængigt af hvordan bestanden reagerer.

Brikkerne i det internationale ”puslespil”

På nuværende tidspunkt kender man kun bestandsstørrelsen på den samlede bestand, men ikke for hver forvaltningsenhed. Man ved derfor heller ikke, hvor tæt på målene vi er.

De nordiske lande har derfor igangsat en række projekter for at estimere størrelsen af den trækkende enhed. I Danmark har Aarhus Universitet, i samarbejde med Danmarks Jægerforbund, fået penge fra Jagttegnsmidlerne under Miljøstyrelsen til at koordinere en tælling af grågæs i weekenden d. 6.-7. august og efterfølgende estimere den danske bestandsstørrelse.

Den danske tælling er således en af brikkerne i det internationale ”puslespil”.

I tillæg til tællingen har Jægernes Naturfond finansieret ”samlingen” af det internationale ”puslespil”, som overordnet set består af tre delopgaver; 1) Udvikling af en bestandsmodel, 2) Udvælgelse af en række forvaltningsstrategier, samt 3) Definerings af en ”værdimodel” (se forklaring nedenfor).

”Gåse-udsigten”

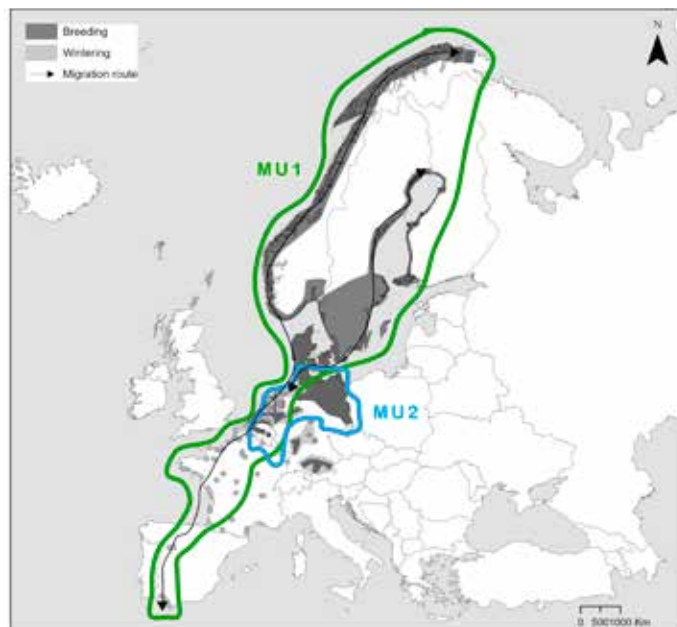
En bestandsmodel kan sammenlignes med en vejrmodel, som vi kender fra vejrudsigten, men i stedet for at forudsige hvordan vejret bliver i morgen, forsøger en bestandsmodel at forudsige, hvor mange gæs vi kan forvente der kommer til næste år. Og i stedet for informationer om for eksempel lufttryk og vindretning i vejrmodellen bruger bestandsmodellen informationer som bestandsstørrelse og jagtudbyttet til at analysere jagtens indvirkninger på bestanden, og hvordan vi kan forvente at bestanden udvikler sig. Det er nyttig information, når man vil fastsætte optimale jagtkvoter og derved sikre en bæredygtig jagt, og i modsætning til vejret har vi mulighed for at påvirke udviklingen af gåsebestanden, for eksempel via jagtkvoter. Her er det dog vigtigt at huske, at mange andre faktorer også påvirker, hvordan en bestand udvikler sig, for eksempel tætheden af fugle, udbrud af fugleinfluenza, lokal prædation eller klimaændringer.

”Der er mange veje til Rom”

En optimal jagtkvote kan opnås via mange forskellige ”forvaltningsstrategier”. Forstået på den måde, at afhængigt af hvilket tidspunkt af året jagten foregår, hvor henne og hvilke individer der skydes, kan den optimale jagtkvote ændre sig. Et højt udbytte af ynglefugle vil således have en større negativ effekt på bestanden end et højt udbytte af ungfugle. Og ligeledes ser det ud til, at det har en effekt, om man primært driver jagt eller regulering i yngle- eller overvintringsperioden. En af delopgaverne er således, i samarbejde med landene, at få defineret og udvalgt en række forvaltningsstrategier, der definerer, hvornår og hvor man vil drive jagt og/eller regulering på bestanden.

”Den udvalgte vej til Rom”

Den sidste delopgave er at få identificeret den endelige forvaltningsstrategi, man vil bruge til at udregne en optimal jagtkvote. Det kan man bl.a. gøre via en ”værdimodel”, hvor

Sådan er gæssenes trækmønster. Grafik: Gitte Højer Jensen.

man kigger på, hvor god den valgte strategi er til at opnå målsætningerne, ikke kun i forhold til at opnå bæredygtig jagt, men også i forhold til de andre målsætninger, for eksempel minimere de økonomiske udgifter, konflikter og skader eller maksimere antallet af borgere, der nyder synet af de store flokke. Det er det, man prøver at fange i en ”værdimodel”. Den optimale forvaltningsstrategi er så den, hvor ingen af målsætningerne kan opnå et bedre niveau, uden at en anden målsætning bliver ringere stillet.

Hvor er vi nu?

”Puslespillet” vil blive lagt færdigt i løbet af foråret 2023, så den første optimale jagtkvote for en bæredygtig jagt fordelt på de to forvaltningsenheder kan præsenteres for landene på det årlige internationale arbejdsgruppemøde i EGMP i juni 2023. Indtil videre skrider arbejdet frem som planlagt; en bestandsmodel er sat op til at forudsige ”Gåseudsigten”, og i anden halvdel af 2022 begynder udvælgelse af forvaltningsstrategier og identificeringen af en ”værdimodel”, så en optimal jagtkvote kan udregnes.

Arbejdet stopper dog ikke her, for ligesom vejret er gåsebestande omskiftelige. Og jo tættere vi følger gåsebestanden og de faktorer, som regulerer den, jo bedre bliver vi til at forudsige, hvordan den udvikler sig, og hvad en optimal jagtkvote i så fald vil være. For jagtbare arter er det naturligt, at data indsamles én gang om året, inden jagtsæsonen går i gang, og det er også planen for grågåsen.

ghj@ecos.au.dk

Hvis du vil vide mere

”Puslespillet”:

<https://projects.au.dk/da/can/projekter/graagaasforvaltning>

Den danske sommertælling af grågæs:

<https://projects.au.dk/da/can/projekter/graagaastaelling>

European Goose Management Platform (EGMP):

<https://egmp.aewa.info/>